

# Profound Purity

## תזריע-מצורע

### PARASHAS METZORA

**H**ASHEM spoke to Moses, saying: <sup>2</sup> This shall be the law of the metzora on the day of his purification: He shall be brought to the Kohen. <sup>3</sup> The Kohen shall go forth to the outside of the camp; the Kohen shall look, and behold! — the tzaraas affliction had been healed from the metzora. <sup>4</sup> The Kohen shall command; and for the person being purified there shall be taken two live, clean birds, cedarwood, crimson thread, and hyssop. <sup>5</sup> The Kohen shall command; and the one bird shall be slaughtered into an earthenware vessel over spring water. <sup>6</sup> As for the live bird: He shall take it with the cedarwood and the crimson thread and the hyssop, and he shall dip them and the live bird into the blood of the bird that was slaughtered over the spring water. <sup>7</sup> Then he shall sprinkle seven times upon the person being purified from the tzaraas; he shall purify him, and he shall set the live bird free upon the open field. <sup>8</sup> The person being purified shall immerse his clothing, shave off all his hair, and immerse himself in the water and become pure. Thereafter he may enter the camp; but he shall dwell outside of his tent for seven days. <sup>9</sup> On the seventh day he shall shave off all his hair — his head, his beard, his eyebrows, and all his hair shall he shave off; he shall immerse his clothing and immerse his flesh in water, and become pure.

2 Artson - Joe Chmash

From arrogance to humility.

Atonement for sin requires that the erstwhile sinner purge himself of the moral flaw that caused his misdeeds. The underlying cause of slander and gossip — the sins that are punished by tzaraas — is haughtiness, because it breeds the contempt for others that lets one talk about them callously. The metzora's repentance entails a resolve to change himself, a change that is graphically symbolized by the following three items that accompany his offering.

וְעֵץ אֲרֵז — Cedarwood. Because it grows tall, imposing, and wide, the cedar symbolizes haughtiness (Rashi; Arachin 16a).

וְשֵׁי תוֹלַעַת יָאֹב — Crimson thread and hyssop. The thread is wool, dyed with a pigment made from a lowly creature, a type of insect or snail, whose identity is unclear. Thus, it symbolizes the penitent's new found humility. Hyssop, a lowly bush, symbolizes the same idea of humility (Rashi).

וְיָנַר - תְּלַל

4

אילו היה האדם קונה בנפשו את מידת הענוה, מכיר וחש באמת ובתמים כי לכל אדם ישנן מעלות בהן הוא מצטיין על פניו - אין ספק בכך שהוא לא היה מתיימר להביט כלל בחסרונותיו של הזולת גם אם יש כאלו, אלא היה מתבונן רק במעלותיו הגדולות ושואף להדמות לו! אם בכל אופן דיבר האדם דיבורי לשון הרע - אין זאת אלא משום שהוא חש גאוה וגסות רוח בליבו, ועל כך עליו לשוב בתשובה שלמה!

נמצא איפוא, כי אם ברצונו של האדם לשוב בתשובה על דיבורי הלשון הרע' שדיבר - אין די בכך שיקבל על עצמו שלא לדבר דיבורים מעין אלו בעתיד, שכן כל עוד לא תיקן את השורש שהביא אותו מלכתחילה לעסוק בחסרונותיו של הזולת - אין ספק בכך שהוא ישוב לכסלה ויכשל עוד ועוד!

הדרך היחידה לתקן את חטא לשון הרע - הינה על ידי תיקון שורשו הרע, שורש הגאוה וגסות הרוח, ואז, כאשר יקנה האדם בנפשו את מידת הענוה תכולת - מובטח לו ששוב לא יבוא לעסוק במגרעותיהם של הסובבים אותו... לפיכך, רק כאשר יתקן האדם את מידת גאוותו - יוכל להתרפא מצרעתו באשר בכך תשלם תשובתו על דברי הלשון הרע שדיבר...

3 פניו וזו - 15

**אמנם** אפשר ליישב את זה כי ראוי לדעת קודם כל כי הרושם שעושים דברים וסמינים קטנים כאלו אינו קלוש כי כיון כמו שנדמה לכאורה, כי אף שאינו מרגיש הרושם, באמת הוא נרשם בנפש האדם מאליו ופועל בו מבלי שידע בהן כלל, כי ישנם דברים וענינים שעושים רושם על האדם ומניעים בנפשו, אף שהוא אינו מבחין בהן ואינו יודע מן התנועה שנעשית בנפשו, כמו למשל אם הורגל האדם לעשות איזה מעשה בזמן קבוע, מתעורר אצלו הרצון מאליו לעשות אף שאינו מבחין כלל מאין באה לו ההתעוררות, ולכן הסימנים הנעשים בקרבן מצורע ע"י הצפור ובקרבן סוטה עושים רושם על נפש האדם, וכל רושם אם נעשה בנפש האדם ואף הכי קטן, אין לשער את גודל ערכו אם נתגספ בו מעט יראת שמים, מעט הבנה ובהירות האמונה, כי אין שעור לערך הרושם שנעשה בנפש האדם.

**אבל** לפי האמת לאמתה אין זה קושיא בכלל כי אין אנו יודעים ומכירים את נפש האדם, כוחותיה ועניניה ע"פ מערכת העולמות, איזה ענינים דרושים בעדו ובאיזה אופן צריך לפעול עליו להביאו לידי תכלית הדרושה, רק התורה שלפיה נתקנה כל הבריאה, בה נתנו עניני המצוות לפי ידיעת חוכן לבות, גילתה לנו שזה יכול לפעול על האדם להביאו לידי התעוררות, כי על פי התורה נברא העולם וכלפי שמיא גליא כי רק אלו הסימנים ראויים להניע בנפש האדם את הנקודה הפנימית למה שדרוש בתכלית הנרצה.

5 ארבע צורות - 5 נ"ס - 155

משפיל גאים ומגביה שפלים

אולם לנוכח קביעה מוסמכת זו, שהדיבור הרע נובע מסממני הגאוה, כמו מאליה נשאלת השאלה: מדוע צוותה התורה להביא את עץ הארז? הן לכאורה עדיף היה שלא להזכיר כלל את החטא שבעבר, ולהתרכז לחלוטין באזוב, הרומז לשפלות, מה גם שהמדובר במי שכבר עשה תשובה ונטהר מנגעו, ומה לנו לחזור ולפשפש בגמיו העבר?

שפתי חיים - 1 נ"ס - 155

6

בוה שהתורה מבארת את דרכי הרפואה בשורשי העבירה, ע"י שישפיל עצמו מגאותו, התורה מגלה ששורש הסיבה לחטא לשון הרע נצבנת העין - היא הגאוה וההתנשאות, אשר הפועל היוצא מהן הוא דיבור לשה"ר על אחרים. אדם מסתכל על אחרים ממבט של צרות עין מלמעלה למטה, תמיד מחפש את הפגמים והחסרונות אצל הזולת, לחברו לא מגיע מאומה ולו מגיע הכל! או שמסתכל ממבט שמה שיש לחברו הוא יותר מדי, אינו מסוגל להשלים עם העובדה שלחברו יש יותר ממנו. ומדוע? כי הוא גם רוח, הגאוה וההתנשאות אינן גונות לו להסתכל ממבט של "אמת" על הזולת. ולעומת זאת, שפל הרוח איננו מחפש

אכן לאמתו של דבר נראה, כי אין כאן סתירה כלל ועיקר. הן אמנם בודאי הנגעים באים כעונש על חטא לשון הרע, אולם שורשו של חטא לשון הרע - הינו בגסות רוחו של המספר, הרואה את עצמו גבוה ומרומם מהסובבים אותו, עד לשהוא מרהיב עוז בנפשו להתבונן בחסרונותיהם ולדבר אודותיהם...

7

לכדוק את מומי חברו ואת מגרעותיו, הוא מסתכל על כולם ממבט אמת של "עין טובה", תמיד מחפש רק לראות את המעלות של הזולת, (כפי שהבאנו את דברי חוה"ל שער הכניעה פ"י [ועיין להלן ועד ז"ו], המבאר איך הוא מחפש בכל אדם לראות רק את הצד החיובי, בין שהוא קטן ובין שהוא גדול, בין שהוא חכם ובין שהוא סכל), מחפש איך לדון את מעשיו של הזולת לכף זכות. כלומר, שפלות הרוח מביאה אותו לראות את מגרעות עצמו ולהסתכל במבט של "עין טובה" על השני, וכך הוא גם להיפך, ע"י ההכרה במעלות הזולת ה"עין טובה" מביאה אותו לשפלות רוח, ה"עין טובה" ו"שפל רוח" קשורים זב"ז ומחוקקים זה את זה. ולעומת זאת גסות הרוח מביאה אותו ל"עין רעה" ו"נפש רחבה", ולדבר לשון הרע על אחרים, כי מחמת גאוותו וגסות רוחו אין הוא מסוגל לסבול את אחרים, תמיד מחפש אצלם את החסרונות והפגמים, רק כדי לרומם את עצמו.

מה התקנה לרפואתו? כפי שצריך תשובה על המעשים כך צריך תשובה על הדעות שהן הסיבה למעשים, רק ע"י שירפא את שורש המחלה הרוחנית, כפשי"כ רש"י: "מה תקנתו ויתרפא? ישפיל עצמו מגאותו כתולעת ואוזב", כמו התולעת שהיא הנמוכה בין בעלי החיים, האיזוב הוא הצמח הנמוך ביותר, והוא גם מסתפק במרעט, מקום גידולו וניקתו הוא בעפר שבין נדבכי האבנים, כך ישפיל עצמו מגאותו, שהיא השורש והסיבה העיקרית אשר הביאה אותו לחטא הלשון וצרות העין.

וכך גם הציפורים שבאות על פיטפופי דברים כלה"ר, ועץ ארו על גסות הרוח, אין הם שני דברים, אלא כאמור הם קשורים זה בזה, כפשי"כ שהשורש היא הגאווה וההתנשאות, התוצאה - לשון הרע וצרות עין, וצריך לרפא את שורשי המחלה, ע"י שירד ממרומי גסות רוחו וישפיל את עצמו להיות עניו ושפל רוח כתולעת ואוזב, ע"י כך יבוא להסתכל על הזולת ממבט של "עין טובה", שיראה את מעלותיו לעומת מגרעות עצמו.

9 הלכות המצויע לרפאות את שורשי המחלה

גם עצם הלכות המצויע הן רפואה לשורש החטא, ע"י שיושב מחוץ למחנה "בגדיו יהיו פרומים וראשו יהיה פרוע ועל שפם יעטה וטמא טמא יקרא" (ויקרא יג, מה), יושב בדד מחוץ לחברה, כל העוברים על ידו מראים עליו באצבע, והוא עצמו צריך לקרוא "טמא טמא", איום ונורא! לאיזו השפלה הגיע אותו בעל גאווה וגס רוח, וחז"ל אמרו (מ"ק ה.) "שקורא ב' פעמים 'טמא טמא' פעם אחת כדי שיתרחקו ממנו בני אדם, ופעם שניה כדי להודיע צערו ברכים ויבקשו עליו ירחמים, אותו בעל גאווה וגס רוח שהחזיק את עצמו מרומם מעל כל החברה, עתה הוא זקוק לעזרתם של אחרים שיתפללו עליו. ודאי אין כוונת התורה לבזות ולהשפיל את הכבוד העצמי של המצויע, אלא כל אלו הם מדרכי הרפואה, לרפאות את שורש המחלה הרוחנית שהביאה אותו לדבר לשון הרע ולצרות עין, שכאמור שורש הוא גסות הרוח שהיתה בו, ורק ע"י כך תשכר גאוותו וגסות רוחו. וגם אח"כ כימי טהרתו, כל הקרבנות הם תוספת לרפואתו, להשריש בו את הענוה

והשפלות, שיבין שאין לו כל תקנה אחרת אלא זו בלבד, וע"כ ישפיל את עצמו כתולעת ואוזב.

10 הגאווה היא השורש לכל הצרות

בעל הגאווה חושב שהכל מגיע לו! לא מסוגל להשלים עם כך שלשני יש יותר ממנו, ואף במה שיש לו לא די, הכל צריך להיות בצורה מופרזת, ורח"ל זו מחלת הרור, הנגע הזה פגע גם בבתיים של בני תורה, לא מסתפקים ביש, שואפים למותרות. שורש הדבר היא ה"נפש רחבה", כאשר זה רואה אצל זה דבר שאין אצלו בבית, כל אחד שואף להגיע למעמד בציבור, כל זה מביא לכל הצרות ולכל העבירות, קנאה, שאנה, מחלוקת, ואף פוגע בשלום בית, כי לא מספיק לו מה שיש ביה.

\* "ומאי תקנתה ישפיל עצמו" ע"י השאיפה להיות שפל רוח, להסתפק במרעט ולהיות עשיר השמח בחלקו, ממילא הדבר יביא לכך שישתכל על כולם בעין טובה.

11 הכניעה מעיקרי התשובה

רבינו יונה (שע"ת א, כג-כו) מונה את הכניעה בכלל עיקרי התשובה, וכן כתב: "הכניעה בכל" וב"השפלות, כי המכיר את בוראו ידע כמה העובר על דבריו שח ושפ" ונגרע מערכו", הכניעה שייכת לעצם התשובה, אם מכיר את עומק החטא, ממילא זה גורם לו לשפלות והכניעה לפני הקב"ה, כי הכניעה היא תוצאה מהכרת החטא ומהיותו מרוחק מהבורא.

א. על האדם לדעת שהוא משוחד מעצמו מכח יצר ההתבלטות, כל מעלה קטנה שבו נראית בעיניו גדולה וכולטת, וכבר נראה לו שהוא ראוי לכל שבח ותהילה, ולעומת זאת מעלות הזולת מתקטנות בעיניו עד שאינן נחשבות בעיניו לכלום. וכן הדבר לגבי חסרונותיו וחסרונות הזולת - את חסרונותיו הוא מקטין בעיניו עד למינימום, ואילו חסרונות הזולת - גם אלו הקטנים - נראים בעיניו גדולים וכולטים. והמבט צריך להיות הפוך, להגדיל את מעלות הזולת, ולהקטין את מעלות עצמו, ואדרבה עליו לדעת כמה הוא עדיין רחוק מהשגת השלימות, וגם אותם ערכים ומעלות שכבר השיג הם הישגים קטנים שאין כמה להתגאות בהם.

ב. ענוה היא התמורדות האדם עם עצמו לא עם הזולת, ובנקודה זו מבט האדם על מעלותיו וחסרונותיו היא מעוותת כשמורד ומשווה את עצמו ביחס לאחרים. תחושת האדם שהוא כעצם בסדר, וגם אם יש לו אי אלו נקודות שליליות, אין זה נורא כ"כ כי הלא יש הרבה יותר גרועים ממנו, ומאידך סוף כל סוף גם יש לו הישגים. וכי טענה זוהי! וכי מותר לו להתגאות רק משום שהוא עצמו לא נמנה עם אותם הגרועים? האם מסתפק הוא באותם הישגים מרעטים? אבל כך הוא טבע האדם שהולך בתחושה טובה על כך שאינו גרוע מאחרים, ואולי אף עולה עליהם באיזושהי מעלה. ראשית, התביעה עליו גדולה יותר, מדוע הגיע רק למעלות אלו בלבד ולא הצליח להגיע להישגים ומעלות גדולות יותר, זאת ועוד, הרי זה כאותו אדם המתגאה בכך שאינו גנב, וכי מעלה היא זו להיות אדם ישר שאינו מתנהג כמו אינשי דלא מעלי? למה"ד: אדם בריא יכנס לכית חולים לחולי נפש, ויראה שכולם ל"ע חולים במחלת נפש, וכי מפני כך יבוא כמחשבתו איוה הרהור ומחשבה של תהלה והתנשאות על היותו בריא בנפשו? וכי משום שהוא זכה לנפש בריאה מגיע לו שבח ותהלה? אדרבה, אם כך הוא מרמה בלבבו הרי ל"ע גם הוא עצמו חולה! כך אדם הנמצא בתוככי חברת אנשים גם אם זכה לרכוש בכוחות עצמו אי אלו מעלות, עדיין אין זו סיבה לגאווה ולהתנשאות, שהרי אם חברו לא זכה להשיג את המעלות הללו, הרי זה שחברו עדיין חולה, אין זה הופך את האדם שהשיג את המעלות למיוחס ולמיוחד שמגיע לו כבוד ותהלה, ואדרבה, יתבע את עצמו מדוע אינו זוכה להישגים גדולים יותר.

13 בים מאמר נ

מאמין באמונה שלימה, אך קשה מאד להחזיק בענוה והיא ממדריגות הכי עליונות, ותיכף כשמאבד הענוה חוזרים מחשבות הספיקות רח"ל, עכ"ל. ועוד כתב בספרו "חיי עולם" (פרק כז) וז"ל לזאת העצה היעוצה לאותן שסובלים מבלבולי אמונה ספקות והרהורים, להניח מלהתעסק בעניני ספיקותיהם, אלא להשתדל במדת הענוה, ללמוד בספרים הקדושים המעוררים לענוה ולצייר לעצמו ככל האפשר ביטול חשיבותו ושפלותו. ולהתנהג במידת הענוה כמבואר בספרי יראים, ועל הכל להתפלל להשי"ת כאמת ע"ז וככל שיתקרב יותר למדת הענוה ככה יתבטלו ממנו הבלבולים והספיקות המטרודות אותו, והוא בדוק ומנוסה.

והנה מבואר בספרים הקדושים שכל הספקות והבלבולים בעניני אמונה אינם נמצאים אלא בלב הבעל גאווה, כי כל המתגאה אור השכינה מסתלק ממנו וכמשאחז"ל (סוטה ד) דאמר הקב"ה אין אני והוא יכולים לדור בעולם, ועוד שם כאילו עע"ז, הרי כי הבעל גאווה אין לו אמונה שלימה, אבל מי שזוכה לענוה אמיתית להרגיש ולחשוב עצמו כדבר שאינו כלום, "תיכף ומיד מסתלקים ממנו כל הספקות והבלבולים, וכולם בטלין ומבוטלים ונעלמים ואינם" וזה בדוק ומנוסה בכיור גמור, עכ"ל.

14 וכתב גם בספר אור יחזקאל - אמונה - עמ' ק"מ וז"ל: הסכא מקלם ז"ל היה שואל על הכתוב וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה', ופשטות הלשון הכונה שיוזכר את כל מצות ה' והיאך יתכן שיוזכר האדם את כל המצות בפעם אחת, ותירץ דהכונה של הכתוב שיוזכר את מדת הגאווה שהיא כוללת כל התורה כולה, ולדברינו מבואר פשוט כי משמעותם של הגאווה היא כוחי ועוצם ידי, המתגאה כאילו אומר שהכל תלוי בו ולכן אינו מאמין בהשגחתו הפרטית, וכאשר יזהר בזה ויגביר בלבו מחשבות אמונה יש לו תקוה לזכות לעוה"ב, עכ"ל.

מראש צורים

ברוח דברים אלו פירש הרבי ר' אלימלך מליז'נסק זיע"א, בעל ה"נועם אלימלך", את שמות הנגעים השונים המופיעים בתורה בפרשת "מצורע", הלוא הם ה"שאת", ה"ספחת" וה"בהרת". ה"שאת" רומזת להתנשאות ולגאווה, שהיא שורש כל המידות הרעות, והיא כאמור גם הגורם העיקרי לכך שאדם ירשה לעצמו לדבר בגנות הכבדות. גאווה מאוסה זו עשויה להיות תולדה של שתי תופעות: או של "ספחת" - דהיינו שהוא מסתפק ומתחבר לאנשים ריקים מתוכו, יושבי קרנות, שבמקום למלא את חייהם בתוכן ערכי, הם עוסקים בהילוך רכיל ובדברי שחץ. ויש שהגאווה היא תוצאה של "בהרת", דהיינו של בהירות. לאמור, לפעמים דוקא מתוך שאדם מישראל עושה מעשה טוב כלשהו או שהוא זוכה לטעום מטעמה הערב של בהירות אמיתית בעבודת ה', הוא מתנשא ומתייהר בליבו. מעט או ריבוי ההשגות שהוא משיג ביהדות גורמות לו לסחור, ומידת גאוותו גואה ועוברת על גדותיה. לכל אלו רמזה התורה בשמות נגעי הצרעת השונים, ומכל אלו על האדם להישמר לבל ילקה בעונשים החמורים שבחמורים.

ידי זה עצמו שנתגאה, שצריך לידע, אף שיהיה מה שהוא, כשנתגאה ונרמה לו שיש להתגאות, הרי הוא שפל כחולעת ממש.

אלא שה'שפת אמת' מאיר עיניו זה בהארה עמוקה יותר. הוא מבאר שענווה אמיתית, אין משמעותה שאדם אינו מכיר בערכו. שהרי או היתה זו ענווה של הבל דמיון שאין בה כלום. ענווה משמעותה שאדם ידע ויכיר במעלותיו, אלא שיבין שלא יאתה לו תהילה על כך. איננו דנים במי שאין בו מעלות, אלא במי שהוא באמת איש המעלה והגיע להישגים רוחניים נעלים. אולם גם הוא צריך להכיר שבשל כך לא מגיע לו כל תודה, באשר הכל מחסדי שמים ניתן לו, ואין יתגאה האדם במה שלא זכה בו מעצמו? משה רבינו, למשל, ידע היטב כי הוא היה גדול הנביאים, היחיד שעל ידו ניתנה תורה לישראל, ושבידו עשה הקב"ה את כל האותות והמופתים בעת יציאת מצרים. אולם דוקא הוא היה הענוי מכל אדם, בידעו בבירור שלא מגיע לו 'ישר כח' עבור מדרגותיו שהוענקו לו משמים.

בהקשר לכך הוא מצטט את אימרתו של הרבי ר' בונם מפשיסכא זצ"ל, על מה שנאמר שהקב"ה הוא 'משפיל גאים ומגביה שפלים', תמה הרבי ר' בונם, לשם מה הקב"ה מגביה את השפלים, וכי בכדי להשפילם אחר כך ממעמדם זה? אכן, הוא הסביר, הקב"ה מגביה את השפלים, שהקב"ה יודע בהם שישארו גם אחר כך בענוותם ובשפלותם. מי שמכיר בעובדה שכל מעלותיו וכל מעמדו מידי שמים ניתנו לו ואת הכל יש לייחס רק לבורא יתברך, לו אכן ראויות להינתן כל המעלות והמדרגות. זהו הרמז בעץ הארז שיש להביאו עם האוהב.

החטא ותקנתו

על השאלה מפני מה מזכירים לנטה מצרעתו את עוונותיו הראשונים שנתגאה, ניתן להשיב מכיוון חשיבה נוסף. חז"ל (יומא פו, ב) הורו שחזרה בתשובה מועילה תמיד, אולם יש תשובה ויש תשובה. ישנה חזרה בתשובה הנובעת מיראת העונש וכיצוא בזה, שכוחה יפה למחוק את פגמי העבר ולכבס את הנפש מן הכתמים המזכירים שדבקו בה. אולם ישנה דרגת תשובה גבוהה יותר שסודיה באהבה, שלא זו בלבד שהופכת את הזדונות לשגגות שאין לחייב עליהן, אלא שאלן נהפכים לזכויות ממש, שבעליהם יוצאים נשכרים בגללם. לעתים מה שלא יעשה מצב שגרתו עשוי לחולל דוקא הכשלון, באשר

Grow! Rebbein Feldband

pg 78

20

Do not attempt to go completely against your nature. Instead, labor to channel character traits down the path of your designing. Take those good traits that occasionally manifest themselves and build on them! Then find the character traits you need to correct and work on them. Do not allow the negative traits you find to bring you to despair. Bad traits can be corrected; good traits were given to us to perfect them. This is our job in this world.

21

The Piaseczne Rebbe, Rabbi Kalonymos Kalman Shapiro, compares character improvement to fighting a carefully planned war, where strategy is developed based on honest and thorough research. See what is really holding back improvement, and then overcome the barrier. If one tactic does not work, try another and yet another. Persistence and hard work – never deserting the battlefield – will, with Hashem's help, certainly bring success.

\* Identifying our problems requires effort. What appears to be insolence can actually be courage. Shame may be sadness in disguise. A person who does not know his strengths and weaknesses cannot begin to work on self-improvement.

16 משעה שאנו מעמיקים לחזור לרבדים העמוקים (והמאוסים) של תופעת הגאווה, נמצא כי זרעי הפורענות שלה גם הם מופיעים בכפל פנים. יש שאדם חדור ברגשות גאוה והם המופיעים על פני השטח בצורת דברי לשון הרע, לשון המדברת גדולות. במקרים אלו האדם חש עצמו בעמדה גבוהה; מי ידמה לו ומי ישוה לו, ועל כן הוא מרשה לעצמו, ואולי חש גם בצורך, לבקר את הזולת, לחשוף בו פגמים ולשלח בו את חיצו ביקורתו. הוא כביכול המושלם באנשים, ולו יאה להטיל דופי באחרים, מאין חשש שכך ייעשה גם לו. גאוותו המופרזת גורמת לו לסבור שהינו חסין מכל פגיעה, ועל כן הוא רשאי להשתלח מבלי לחשוש שכך אולי יקרה גם לו.

ישנה גם תופעה הפוכה, שאדם מדבר לשון הרע בסוברו שעל ידיו כך הוא ירכוש לעצמו עמדת עליונות. לעתים דוקא משום שאדם חושש פן ייחשפו פגמיו הוא, הוא מצביע על פגמי הזולת, בדרך זו הוא סבור להסיח את הדעת מעצמו, ולהסיט את תשומת הלב לכיוון שונה. במקום לנסות לתקן את חסרונותיו, הוא רוצה לשפר את מעמדו על ידי הטלת שיקוצים באחרים, וכך תחושת אנוכיותו לא תיפגע.

בין כך ובין כך נמצא שחטאי הלשון הינם תוצאה חיצונית של ליקוי פנימי של גאוה אנוכית. לפיכך צוותה התורה על הנטהר מצרעתו להביא למקדש ביום טהרתו עץ ארז ואוהב, כרמו לכך שאת הגאוה המגונה הזו, עליו להנמיך ולהעביר מן העולם.

17 \* רעיון זה הסמיכו חז"ל (סוטה ה, א) לפסוק נוסף שנאמר בתורה בפרשת המצורע. חז"ל מסבים את תשומת לבנו לעובדה כי כשנה התורה בטומאת המצורע נאמר בה הביטוי 'אדם', כמו בפסוק (ג, ב): 'אדם כי יהיה בעור בשרו שאת או ספחת', או בפסוק (שם, ט): 'נגע צרעת כי תהיה באדם', ואילו כאשר מדובר על הרפואה מן הנגע מופיע בתורה הפסוק (שם, יח): 'ובשר כי יהיה בו... שחין ונרפא'. הלוא דבר הוא. ללמדך שכאשר אדם מתרפא כבשר, אזי קרובה רפואתו לכוא, ולא כאשר הוא נשאר בנוקשתו מליאת הגאוה. כלשון רש"י (שם):

שמי שהוא רך ועניו כבשר, קרוב להתרפאות וניסורין הבאין עליו, אבל מי שהוא קשה כאדמה (אדם מלשון אדמה), אין רפואה למכותיו. לפיכך כאשר אנו מתפללים להקב"ה, ומבקשים סייעתא דשמיא שנוכל

18

אפשו שדוקא עץ הארז, הרומז לגאוה ולהתנשאות, אמור להוסיף לאדם יתר ענווה על מה שכבר הגיע אליה. כאשר אדם מכיר לא רק בעובדת היותו שפל, אלא בכך שבעצם שפלותו עוד העיז להתייחר ולהתנשא, אם בר דעת הוא, עובדה זו עצמה אמורה להוסיף בו בושה וענווה.

בשם הרה"ק ר' ישראל מרוזין זיע"א נמסר משל נאה שיש עימו מוסר השכל נרחב. משל למלך שמדי פעם בפעם יצא לבדוק כיצד מנהלים מושלי מחוזותיו את ענייניו. בסיוור זה הסתיר המלך את זהותו האמיתית בהתלבשו כפשוטי עם, אלא שאליו נתלוו שרים בכירים שלבשו בגדי שרד, שרק הם ידעו בלויות מי הם מהלכים. מסתבר שבכל מקום שאליו הגיע המשלחת, יחלקו כבוד לשר, שהרי הכל רואים שהוא הלוכש בבגדי היקר. אכן, קל לתאר מה מתחולל בלב השר, בידעו שהוא נהנה מכבוד מזויף. כל טיפת כבוד שנוספת כביכול לזכותו, רק מוסיפה לו בושה פנימית, בידעו את מעמדו האמיתי.

\* על משקל זה ניתן לבאר שאיזכור הגאוה למי שנרפא מצרעתו, אמור להעמיק את רגש כניעתו כלפי בוראו וכך תהיה תשובתו מושלמת יותר. עיקרון זה שדוקא הגאוה שהיתה נחלת המצורע בעבר היא הצריכה לגרום לו להכנעה ולשפלות, מתבאר מדברי 'שפת אמת' (תוריע, תר"א) וזה לשונו:

כרש"י: עץ ארז – שנתגאה, ואוהב – שישפיל עצמו וכו', ולמה עץ ארז אצל הכפרה, שזה הוראה על מה שחטא וקלקל? אך כי השפלות צריך להיות על

Pay attention to your words and the thoughts behind those words. Recognize how various thoughts take root. Listen to the way you explain your actions. When did you start feeling that way? How did your attitude change?

A journal is an invaluable tool to self knowledge. Record the events and thoughts that touched you, or anything of lasting value.

Before beginning a program of personal growth, most of us remain unaware of the many thoughts that enter our minds and the subconscious, despite the fact that these feelings and thoughts affect our actions and the way we interact with our surroundings.

23

This is why we must ask ourselves, "What is really causing me to do this?" Listen to the way you justify your actions. For example, what prevents a person from davening with devotion? It may be lack of inner peace, lack of patience, deficient faith; it might be conceit, selfishness, or simply lack of discipline. Trace your action to its source, so you can begin to address the actual cause.

Improper diagnosis leads to unproductive character improvement. How to improve a situation depends on what the real source of the problem is.

276

גבוהות, גם כשיש לו שאיפות גבוהות ואמיתיות, הוא מתמודד לא עם המעלות שכבר רכש, ההתמודדות היא עם מה שצריך להיות, ואדרכה, אחת הסיבות לגאווה היא כאשר אין לאדם שאיפות גבוהות, הוא מסתפק בחלק מועט ממה שכבר יש בידו, ובהתאם לשאיפותיו הקטנות מדמה לעצמו שכיון שמימש את שאיפותיו הריהו בר מעלה, ועיי"כ בא לידי גאווה. לעומת זאת, ככל שאדם מגדיל את טווח השאיפות שלו, הדבר מביא אותו לידי ענוה, כי נוכח לדעת עד כמה הוא רחוק מהן. למותר לומר שלא מדובר באדם שיש לו שאיפות גבוהות ומאידך מרמה את עצמו שהוא כבר מימש אותן, במקרה זה שאיפותיו הגבוהות רק יביאו אותו לגאווה, אבל אדם שהוא מציאותי ואינו מרמה את עצמו, הוא יזכה ע"י שאיפותיו הגבוהות לבוא למידת הענוה. זהו "לכך למעלה". ששאיפות הלב יהיו למעלה - לשאיפות גבוהות.

"ואל תבט בפני אדם"

28

"ואל תבט בפני אדם בדברך עמו", כמוכן צריך לעשות זאת בחכמה, לא לחרוג מדרך ארץ, כי ע"י אי הסתכלות בפני אדם עלולים לבוא לידי גסות רוח, אלא הדבר צריך להעשות מתוך סבר פנים יפות, ברכות ובהכנעה, גם יש להמנע מלעשות מעשים חריגים שהחיצוניות חסרות לפנימיות, כי אז זה יכול להתפרש כהתנהגות מלאכותית, שלא תהיה לה כל השפעה על הפנימיות. זכיתי להכיר את מו"ר הגה"צ ר"א דושינר זצ"ל מתלמידיו של החפץ חיים, הוא לא הסתכל בפני אדם, תמיד היו עיניו מושפלות למטה, אך עשה זאת בהכנעה ושפלות רוח מופלגת.

כל אדם יהיה גדול בעיניך

29

מדוע אי הסתכלות בפני הזולת מביאה למידת ענוה, זאת ע"י ש"ובך אדם היה גדול מפך בעיניך", כפשוטו "כל" אדם, להרגיש עם כל אדם אין אני והוא שווה דרגה.

הרמב"ן מוסיף לבאר איך יבוא להכרה שכל אדם יהיה גדול בעיניו ע"י שימצא בזולתו מעלה או תכונה מיוחדת שאין בו: "אם חכם או עשיר הוא עריך לכבודו", כפי המבואר בגמ' (שבת קט). "עשירין שבא"י כמה הן זוכין א"ל בשביל שמעשרין, שבכל בשביל שמכבדין את התורה וכו'".

במקום מרכזי באיגרת, כיון שענוה היא המפתח לכל שאר המדות הטובות.

ופותח את האיגרת ביסוד שהביא המס"י: קניית הענוה ע"י תרגילים ומעשים חיצוניים של ענוה, וכך כותב: "תתנהג תמיד לדבר כל דברך בנחת וכל אדם ובכל עת", לא רק בזמנים של מנוחת הנפש, אלא בכל עת" גם בזמנים של לחץ כערכי שבת וערבי פסח. גם אז יהיו כל דברך בנחת, כפי שאמרו בגמ' (שבת לד): "ג' דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשיכה וכו', צריך למימרנהו בניחוחא כי היכי דליקבלניה מיניה", שדבריו לא יתפרשו ח"ו כבקורת, אלא תמיד ככל עת כשצריך להקפיד שהדברים יהיו נאמרים בנחת.

הכעס מדה רעה להחטיא בני אדם

25

"ובזה - ע"י ההתרגלות לדבר בנחת - תנצל מן הכעס שהיא מדה רעה להחטיא בני אדם", גם אם יש להעיר ולהעביר בקורת מוצדקת, אל תאמר זאת ככעס וכרוגז. הכעס בא מהבלטת ה"אני" היפך הענוה, אמנם היפך הענוה היא הגאווה אבל הכעס הוא הביטוי החריף לגאווה, כי הכעס נובע מכך שמרגיש כנפשו שפגעו בו, או משום שלא שמעו בקולו, נמצא שהכעס נובע מהפגיעה באישיותו, והרי זו סתירה לענוה! משה רבינו ע"ה כשהיה צריך להעביר בקורת על עם ישראל אמר "ונחנו מה כי חלינו עלינו" (שמות טז,ז), כעסו לא היה על הפגיעה ב"אני" שלו, ביחס לאישיותו זו היתה בחינה של "ונחנו מה" התבטלות גמורה, אבל כאב לו ענין הפגיעה בכבוד השי"ת. אמנם משרע"ה כפי גודל מדרגתו היה יכול להעיד על עצמו "ונחנו מה", שהכעס אינו על הפגיעה ב"אני" שלו, אבל מלבד משרע"ה קשה לאדם לומר על עצמו שהכעס שנועם אינו על הפגיעה באישיותו, כיון שהאכזבה בזה היא דקה מן הדקה אם באמת דורש את כבוד השי"ת או את כבוד עצמו.

בנחת וגם לכעוס בעת ובעונה אחת, כי הדיבור בנחת והכעס הם ב' ניגודים זה לזה. יתר על כן, גם אם הדיבור בנחת אינו טבעי אצלו, הרי זה בכלל תנועת האיברים החיצונים המעוררת את פנימיות הענוה, שע"י ירכך בטבע את מידת הכעס שבו.

"וכן אמרו חז"ל כל הכועס כל מיני גיהנום שולטין בו שנא' הסר כעס מלבך והעבר רעה מבשרך, ואין רעה אלא גיהנום", כיון שהכעס הוא הפועל היוצא מהגאווה, א"כ ע"י הכעס הוא עושה את עצמו לע"ז - אני ואפסי עוד.

קניית הענוה ע"י הסר כעס מלבך

26

"וכאשר תנצל מן הכעס תעלה על לבך מדת הענוה שהיא מדה טובה מכל המדות הטובות", ראשית לקנין הענוה הוא הסור מרע - הסר כעס מלבך, ע"י תרגילים של המעשים החיצוניים לדבר בנחת עם כל אדם ובכל עת, ואז ינצל מהכעס, כי ע"י יקנה בנפשו את מידת הענוה.

מדוע ע"י שינצל מהכעס יקנה את מידת הענוה? אפשר לבאר זאת בכ' אופנים: א. אחרי הסור מרע שלא יכעס, שאף זה חלק מעקירת הגאווה (וכפשו"ב שהכעס נובע מגאווה), אז אפשר להתקדם לעשה טוב להתבונן במידת הענוה, ב. אין זה רק ענין של סדר שקודם צריך להיות הסור מרע ואח"כ העשה טוב, אלא זה מביא לזה, כלומר, כשאדם מדבר בנחת ובשפלות גם במקום שיש לכאורה סיבה מוצדקת להרים את קולו ולכעוס, זה גופא מביא אותו לקנות את מידת הענוה, אמנם מבחינה מעשית הוא רק עושה פעולה - גם אם היא חיצונית גרידא - אבל זוהי פעולה גדולה מאוד שתביא אותו למידת הענוה, שע"י התרגילים המעשיים של תנועת האיברים החיצוניים יקנה את פנימיות הענוה.

"עיניך יביטו למטה... ולבך למעלה"

27a

הרמב"ן באיגרתו מוסיף לבאר עוד את ענין התרגילים המעשיים המביאים לקנות את הענוה הפנימית: "על כן אפרש לך איך תתנהג בסידת הענוה דלכת בה תמיד: כל דברך יהי בנחת, וראשך יהיה כסוף, ועיניך יביטו למטה דארץ, ולבך למעלה", כפי פשוטו "לבך למעלה" היינו שהלב יהיה מופנה כלפי הקב"ה.

ואפשר לבאר עוד שהלב שהוא מקור הרצונות והשאיפות יהיה למעלה, היינו שישאף לעבר המעלות העליונות. השאיפה למעלות העליונות אינה סתירה לענוה, ענוה אין פירושה אדם שאין לו שאיפות

ישנה תולעת ואזב (יד. ה)

הנה ישנם אנשים המשימים עצמם כענוים ואינם דורשים כבוד לעצמם. אך בו בזמן משפילים הם גם את כבוד אחרים ואין איש נחשב בעיניהם מאומה. ואין זו ענוה כ"א כסות עינים לגסות הרוח. לפיכך אמרה תורה להמצורע שנרפא שיביא עם התולעת והאזוב גם עץ ארו ללמדו שאף שמכניע ומשפיל את עצמו כאזוב אין די בזה וצריך לרוימם ולנשא את זולתו כארו. ובהשרישו הרגשה זו בנפשו ימנע מלספר לשה"ר על חכירו. שאין לשה"ר מצוי אלא בכסי הרוח.

עוד אמרתי בזה (בהספד על הגר"ש קוטלר זצ"ל) שגם כשמשפיל

אדם את עצמו כתולעת ואזוב צריך להכניס בלבו גם מדת התנשאות לעבודת השי"ת. ויגבה לבו בדרכי ה'. ולזה מביא גם עץ ארו לידע שבכחו לפעול כארו ויאזור כגבור חלציו לכבוד שמים. ורק לכבוד עצמו וגאותו לא ידרוש וישפיל את עצמו כאזוב.

34 נראה עירי

יש ללמוד עיקרון זה מדברי קדמונינו, שאמנם אינם דנים ישירות בפרשת המצורע, אולם ניתן בהחלט להקיש מהם לענייננו. כידוע עץ הארו והאזוב חוברים יחד בנושא נוסף שבתורה, הלא היא פרשת הפרה האדומה. שם נאמר (במדבר יט, ט) שיש להשליך אל תוך שריפת הפרה עץ ארו ושני תולעת ואזוב. על כך כתב ה"ספורנו" בהרחבה (שהיא חרינה למדי בפירושו):

...ראוי להתבונן שבהיות כל אימרת אלוה צרופה היא בלי ספק מיישרת המעשים אל המצוה, כי כל אחד משני הקצוות נמאס, כאומרו (משלי כח, יח): יונקש דרכים ונפול באחת... ראוי להתבונן מה שאמרו ז"ל שעץ ארו יורה על הגאון והאזוב יורה על הפכה ובהיות שני התולעת עם שניהם, יורה שניהם חטא. כאמרם (סוטה ה, א): "בשמתא דאית ביה ובשמתא דלית ביה" (היינו, שמטובה יהיה מי שיש בו גאוה, אולם מטובה גם מי שאין בו מאומה ממנה)... וכבר אמרו ז"ל (יומא כב, ב) שנענש שאול על שלא הקפיד על כבודו...

לכל מידה מן המידות יש מקום וזמן. גם אם היא נחשבת בעיקרה כמידה שלילית ויש להתרחק ממנה, מכל מקום אם משתמשים בה בתבונה במקום הנכון ובמינון המדויק, היא עשויה להביא תועלת, וכמעט שאי אפשר בלעדיה.

35 ה"שפת אמת" (תוריע, תרי"ג) מתבטא ש"מידה" היא מלשון מלבוש, כמו שכתוב (ויקרא ו, ג): "מדו בד". צא ולמד ממשפט הבגד. בגד שהוא צר וקצר על אדם מבוגר, מתאים בדיוק למידת גופו של נער. לאורך גיטא, בגד שהולם ילד צעיר, אינו תואם את מי שמבוגר ממנו. כך הוא גם בענין המידות. לכל אחת מהן יש תפקיד, וחייבים להשתמש בכלן כמסוימות בעבודת ה', ולא לרחק אף לא אחת מהן.

לזה רמזה התורה במה שחייבה לצרף את הארו לטהרת המצורע, וכמו שכתב ה"פרי צדיק" (תוריע, ב): ובאמת הגאון נצרך לעבודת השי"ת, כמו שנאמר ויגבה לבו בדרכי ה'. והיינו שהיצר הרע מפתה לאדם ומשפיל אותו באומרו כי מה כוחו ותבונתו ומה יועיל במעשיו. וצריך אדם שיגבה לבו וידע שבמעשיו מתקן למעלה בשורש העליון... אך צריך להזהר מאוד שלא יבוא על ידי זה חזו ליד גסות הרוח...

על כל אדם מישראל אמרו חז"ל (סנהדרין לו, א) שהוא חייב לומר "בשבילי נברא העולם", והכרתו בערך עצמו תדרבן אותו לא לזלזל במעשיו ולתקנם, כראוי למי שהוא בנו היחיד של המלך.

צא ולמד מה שכתב ה"תפארת שלמה" (רמיו ז' רפסח, עמוד קכא): גם צריך לדעת גודל כח מעשה המצוות של ישראל, העושה אותם בכוונה עד

היכן מגיע להתעלות למעלה, וכמה וכמה חוקונים הוא עושה בעולמות העליונים, וכמה הטובות שיושפעו על ידי כך... וכל זה יכול לפעול על ידי מצוה קטנה, בעד זהב אחד כגודע. ותכלית היריעה הזאת כדי לעשות המצוה באהבה ושמחה, לגודל יקר ערכה...

על מבנהו ומתכונתו של האדם אמר רוד (תהלים קלט, ה, ופסוק זה מובא במדרש בראש פרשת תוריע): "אחור וקדם צרתני". מבאר ה"שפת אמת" (תוריע, תרל"ח) כי אמנם שתי בחינות ישנן באדם: מחד - השגותיו גבוה ורמו למעלה גבוהה מאוד וכל הבריאה תלויה בו, ומאידך - הוא בנוי במתכונת פחותה ביותר. תפקיד האדם לעמול על מנת לחבר שתי תכונות אלו יחדיו כדי להתקדם בדרכי ה'.

השפלות היא אחד מהתנאים לכך שתפילה תתקבל, וכמו שנפסק בשו"ע (א"ח סי' נח ט"ז): "דרך תחנונים כרש המבקש בפתח". זוהי תפילה אחרת לגמרי וקרובה יותר להיענות, וכדרך כל אדם רחמן כשרואה מישהו בצער גדול והוא צריך אליו מאוד, שתיכף ירחם עליו.

לא כן המתנאה, שאם מתייצב להתפלל ועומד לפני הקב"ה כאדם שלם שלא חסר לו כלום, הרי נמצא ממילא שאינו מבקש כלום, ואם כן למה ירחמו עליו מן השמים אם אין לו צורך, ואפילו אם מבקש סעד על משהו, אבל אם מתייצב כך, על כרחך בקשתו היא בקשת מותרות, ולמה שיתנו לו כל רצונו.

וזוהו ענין "כי נער ישראל ואוהבהו" (חושע יא, א), שאם יעמיד אדם עצמו כנער וילך, שתלוי כולו ברחמי אביו, ומתפלל בהרגשת הלב שכל מציאותו תלויה רק בקב"ה, ממילא ירחם עליו הקב"ה כרחם אב על בנים.

31 וכבר אמרו בעלי העבודה שאין עיקר הגאווה כלפי בני האדם, אלא עיקרה הוא שמתנאה לפני בוראו, כמו שאמרו חז"ל (סוטה ה ע"א) שהקב"ה אומר אין אני והוא יכולין לדור בעולם, ובכיכיל דוחק רגלי השכינה (ברכות מג ע"ב). והביאור בזה, שיסוד כל תכלית בריאת העולם הוא רק למען גילוי עוצם יחודו ית' - שאין עוד מלבדו, זוהי כל תכלית העולם מהחל עד כלה. וגבה לב, היינו שמרגיש מציאות עצמו וחושב עצמו ג"כ למציאות ומהות בעולם, נמצא שהוא היפך יחודו ית', שמכח יחודו ית' הרי אין עוד מלבדו, ואילו הוא עומד ומכריז - גם אני נמצא.

וביותר בשעת התפילה, שכל מציאות ענין התפילה היא ההכרה שכל ענייני עולם תלויים לגמרי רק ביד ה', ובלעדי רצונו ית' אין כלום, ונמצא שמי שמרגיש שיש לו משהו גם מעצמו הרי זה סותר את כל מציאות העמידה לתפילה.

32 עוצם חזק התפילה נמדד לפי רוב הענוה, ונראה שזהו עיקר מעלת התפילה בעת צרה שכ"כ הפליגו חז"ל במעלתה, משום שבעת הזו שוכח גאונו ומשפיל עצמו בראותו אזלת ידו להושיע עצמו.

ומכח זה שהענוה והשפלות קמיה בוראו הן הן צורת התפילה ויופיה, תקנו חז"ל את הכריעות וההשתחויות בתפילה לכל אחד ואחד כפי מעמדו וכפי צרכו להתבונן ולקבוע בלבו עוצם קטנותו והתבטלותו בבוראו. ואמרו חז"ל (ברכות לו ע"א): "הדיט כורע באבות ובמורים תחילה וסוף, כהן גדול כורע בתחלת כל ברכה וברכה, והמלך כיון שברע שוב אינו זוקף עד סוף התפילה", עיי"ש. והיינו שכל שהאדם גדול יותר, כך צריך להכניע עצמו יותר ויותר, מחמת שמצבו מראה לכאורה היפך הענוה, לכן צריך שידיעת שפלותו תיכנס ביותר בלבו.

הלכה זו נוגעת למעשה גם כיום. מי שיודע בעצמו שיש בו מעלות בתורה ויראה, או בחכמה או בעשירות, חייב הוא להוסיף זמנים להתבוננות בענין הענוה וההתבטלות לפני הקב"ה. ומי שיתבונן בזמן שהוא כורע ומשתחוה בתוכן מעשה זה, דהיינו שהוא נופל ממציאותו לגמרי וכולו כפוף ובטל עד לארץ, הרי זו באמת התבוננות גדולה שתביא בלבו יראה גדולה.

וכמה חבל שמעשה נורא זה של ההשתחוואה נעשה אצלנו כמו עוד הרבה מעשים - מצות אנשים מלומדה, ואין מרגישים את המובן האמיתי של מעשה ההשתחויה ועוצמת נוראותה. וצריך לזה התבוננות רבה ועמל ויגיעה להשיג הרגש בזה, וכמו שאר הקניינים והמעלות האמיתיות שאין נקנים אלא מתוך עמל ויגיעה

Let us make Man - מתקין

32a In this context, it is clear that *gahva* and positive self-esteem are actually polar opposites. The vain person is apt to become inactive and rest on his laurels, or at least on what he may believe are laurels. The person with self-esteem knows he has the capacity to perform and therefore the obligation to do so. Similarly, *anivus* and low self-esteem are opposites. The humble person knows that he has not done enough and feels a responsibility to do more. The person with low self-esteem feels he lacks the capacity to accomplish anything worthwhile, and this feeling of futility results in his doing nothing.

\* A person should thus be aware of all his assets and recognize himself as being the beneficiary of G-d's bounty, while simultaneously conducting himself with humility. Indeed, it is as a result of a low self-esteem that one resorts to false pride and vanity, the *gahva* which the Torah decries.

מבואר כאן שלא די לו להמצורע בתפילת עצמו אלא צריך הוא להגיע לתפילת אחרים. לשם כך מכריז המצורע וקורא 'טמא טמא' כדי שהבריות ידעו מצערן ויבקשו עליו רחמים. רבינו כ"ק מרן אדמו"ר הבית ישראל זיע"א בפרשתנו (שנת תשי"ד ד"ה כתיב) דן בשאלה המתבקשת: מדוע אכן לא די להמצורע בתפילת עצמו, ולשם מה הוא צריך לבקש את עזרת הציבור, ויעוין שם מה שביאר בשני דרכים נפלאים.

לכאורה יש כאן סתירה פנימית כלפי המסר שאותו אנו רוצים להעביר למצורע. מצד אחד אנו מביאים את השני תולעת והאזוב, כדי לחדך למצורע את הידיעה ששורש חטאו הוא הגאווה, ולכן העצה היחידה עבורו כדי להתרפא היא להשפיל את עצמו ולהתחזק במידת הענווה. זה המסר שהוא צריך לקבל וללמוד מהשני תולעת ומהאזוב, שעליו להשפיל עצמו מגאוותו כמוהם.

למה אתה בוש, לכך נבחרת

40 כדי להרץ את כל התמיהות שהעלנו צריכים אנו להקדים את הכתוב בפרשת שמיני (ויקרא ט, ו): "ויאמר משה אל אהרן קרב אל המזבח ועשה את חטאתך ואת עולתך וכפר בעדך ובעד העם". ופירש רש"י: "שהיה אהרן בוש וירא לגשת, אמר לו משה: למה אתה בוש, לכך נבחרת".

מצד שני הוא גם מביא עץ ארו שמשמל את ההפך הגמור מהשני תולעת והאזוב. אם הללו הם נמוכים ושפלים הרי שעץ הארו הוא עץ גבוה ורם, ומאליה נשאלת כאן השאלה: עץ ארו זה על שום מה הוא בא, הרי זה בדיוק היה חטאו של המצורע שהתנהג כעץ ארו, ומה לנו להוסיף ולהביא עץ ארו שהוא ההפך ממה שאנו שואפים שהמצורע יתרשם לטובה.

רבינו הבעל שם טוב הקדוש היה מפרש את עומק כוונתו של משה רבינו בדבריו לאהרן: "למה אתה בוש" - לפי שיש בך את המידה הנאצלת של הכושה - "לכך נבחרת" היא הסיבה שנבחרת לכהונתך הרמה. הכושה היא זו שהביאה לבחירתך.

רבינו כ"ק מרן אדמו"ר החידושי הרי"ם דן בשאלה זו, והוא מתרץ: \* "אלא שהוכרים אמורים גם במקרה הפוך, אם השפיל את עצמו כאזוב במקום שהענווה פסולה. אם למשל היה צריך לצאת לטובת דבר מצוה בעת והדר נגע בכבוד שמים, ואז נעשה ענוותן 'מה אני ומה חיי' ומי ישמע לי שאני, ואם יפגעו בו או יקום ריטור, עניו כזה צריך כפרה ותקנתו שאם השפיל את עצמו כאזוב יגיבה עצמו כארו, כמו שכתוב (דהיי"ו, ו) 'יגיבה לבו בדרכי ה'".

את הסבר זה מביא רבינו כ"ק מרן אדמו"ר השפת אמת זיע"א בשם ה'מפרשים' (פרשת שמיני, תרנ"ח ד"ה בפסוק), והוא מוסיף על כך:

\* "יתכן לומר גם כן שאדרכת תכלית הבחירה לזכות לבוא לידי כושה כמו שכתוב בכתוב תורה (שמות כ, יז) 'למען תהיה יראתו על פניכם לבחילי תחטאו' ואמרו חז"ל (נדרים כ א) 'זו הבושת' ע"ש שמי שאין לו כושה בידוע שלא עמדו רגלי אבותיו על הר סיני. הרי תכלית קרבת בני ישראל להר סיני לזכות לכושת. ולפי שהקב"ה כל מעשיו מדה במדה, ולפי שזה היה מידת אהרן 'אוהב את הכריות ומקרב לתורה' כמו שאמרו חז"ל שהיה מקרב אפילו החוטאים כדי שיתביישו מעצמם וישוכו, וכן מדר לו הבורא ית"ש שקיבנו להיות כהן גדול על כל ישראל ונתבייש מאוד בעצמו וזה תכלית השלימות.

את ההחלטה הסופית ויכולת הקביעה של טומאת המצורע וטהרתו נתנה התורה בידי הכהנים בלבד. ההגיון אומר שהחלטות כעין אלו צריכים להנתן בידי התלמידי חכמים הבקיאים היטב בהלכות טומאה וטהרה, והם אלה שיקבעו אם המצורע טהור או טמא, אך לא כך והכהן הוא זה שנמצאת בידו סמכות ההחלטה.

ובאמת על ידי הבושה יכולין להתקרב לכל מצוה כשמתבייש באמת בלבו אין יוכל גוש עפר לעשות רצון הבורא ית"ש בזה ויכול לעשות המצוה. וכמו כן אחר המצוה אם הוא בשלימות חל עוד כושה על האדם, וזה עדות על שלימות המעשה. נמצא ב' הפירושים אמת: לפי שהיה ביישן זכה ובחור להיות כהן גדול, ועי"ז נקבע בן מידת הבושת".

הפלא שבדין זה גודל ומתעצם, כשאנו לומדים את הדין המופיע במסכת נגעים (פרק ג משנה א): "הכל כשרים לראות את הנגעים אלא שהטומאה והטהרה בידי כהן אומרים לו אמור טמא והוא אמר טמא אמור טהור והוא אמר טהור".

40 זכינו להבין מדברי רבינו השפת אמת שהקב"ה מגדל ומרומם רק את מי שאחר גדולתו ישאר באותה מדרגה של 'בוש ונכלם' ולא יגיבה לבו ממדרגתו וגדולתו. אהרן הכהן נבחר למדרגתו הרמה להיות כהן גדול משרת כיון שהוא נשאר עם הכושה גם לאחר בחירתו.

והדברים נקבעו להלכה בדברי הרמב"ם (הלכות טומאת צרעת פרק ט הלכה ב): "אף על פי שהכל כשירין לראות נגעים הטומאה והטהרה תלויה בכהן, כיצד כהן שאינו יודע לראות החכם רואהו ואומר לו אמור טמא והכהן אומר טמא, אמור טהור והכהן אומר טהור, הסגירו והוא מסגירו, שנאמר ועל פיהם יהיה כל ריב וכל נגע, ואפילו היה הכהן קטן או שוטה החכם אומר לו והוא מחליט או פוטר או סוגר".

41 המשמעות הרוחנית בשלשת סוגי הנגעים  
בדיני טומאת הצרעת מצאנו שיש כזה שלשה סוגי נגעים: שאת, ספחת ובהרת. וראה להאור החיים הקדוש מה שביאר על פי דרכו למה ירמוז שלשת סוגי נגעים אלו.

41 הכהן במקרה כזה הוא השופר שבו תוקע החכם. הכהן הוא זה שצריך להוציא מפיו את הקביעה טמא או טהור, ואילו החכם אומר לו מה להגיד. וכמובן שהדבר טעון הסבר: מדוע אנו צריכים להגיע לסיטואציה מפותלת כזאת שהחכם ידבר מתוך גרונו של הכהן, מדוע שהחכם עצמו לא יקבע בעצמו את דין המצורע.

אם הבאנו את דברי חז"ל שהנגעים באים על הגאווה וגסות הרוח, נוכל לומר ששלשת סוגי הנגעים מרמזים על שלשה סוגי בעלי גאווה. הנגע "שאת" מרמז על האדם המתגאה ללא כל סיבה מוצדקת לגאוותו. אדם זה מתגאה על חבריו למרות שאין לכך כל כיסוי ואין לגאוותו זו על מה שחסמוך. "שאת" הוא מלשון הכתוב (דברים יד, כז) "כי לא תוכל שאת". התרוממות וגאווה ללא כל הצדקה או משמעות.

הדגש מיוחד באהרן הכהן  
39 ראוי גם שנבחין שההתייחסות לכהנים בפרשת המצורע מתחלקת לכאורה לשני קבוצות. עם תחילת הדיון בהלכות המצורע אומרת התורה בפרשת תזריע (וי, ט): "אדם כי יהיה בעור בשרו שאת או ספחת או בהרת והיה בעור בשרו לנגע צרעת והובא אל אהרן הכהן או אל אחד מבניו הכהנים".

ישנם פעמים שאדם מתגאה מחמת שהוא הגיע למדרגות מסוימות בעבודת השי"ת על ידי שנתרבה להצדיק והושפע מהצדיק אליו השגות רוחניות שונות. גאוותו של אדם זה מגיעה מאותם השגות שיש לו ברוחניות אלא שהוא שוכח שאין לו שום סיבה להתגאות, שהרי כל זה אינו משלו אלא שהוא קיבל זאת מכח הצדיק. גאווה זו נקראת "ספחת" שהוא מגיעה מכח המדרגות שקיבל מהסתפחות להצדיקים עובדי השי"ת. והנגע השלישי "בהרת" מרמז על גאוות אדם שעמל והשקיע רבות להגיע לדרגתו הגבוהה ברוחניות. 'בהרת' הוא מלשון 'בהירות' שבעמלו הגדול בעבודת הבורא 'נתבהרו' אצלו המוחין והשיג דרגות רמות. האמת היא שגם אדם כזה אין לו כמה להתגאות, כי למרות הכל לא כוחו ועוצם

כאן לא נאמר כסתמא 'כהן' או 'כהנים', אלא התורה מדגישה 'אהרן הכהן' או 'אחד מבניו הכהנים'. בהמשך הפרשה נאמר כהנים כסתמא, ללא ההדגש הנזכר. גם ענין זה טעון הסבר ופירוש.

בקורת על כל אלו שלא עשו כל מה שביצלתם והדבר תמוה במקום שהתורה אמרה זה לשבח "וראך ושמה בלבו" על אהרן הכהן שמשח רבנו חושב בשביל כבודו וקפידתו, ואדרבה ושמה בלבו פשוט הפירוש לא כפה ובחיצוניות רק כפה ובלב שאין איש יודע ג"כ שמח באמת, ולמה חז"ל כתבו לגנאי שלא עשה כהוגן.

אולי הבאור עפ"י מה שכתב שערי תשובה לרבנו יונה (א. א) "ונתכאר בתורה כי יעזור ד' לשבים כאשר אין יד טבעם משנת ויחדש בקרבם רוח טהור להשיג מעלת אהבתו" שכאשר האדם עושה כל המוטל עליו אפילו אם בטבעו אינו יכול הקב"ה מחדש בו כח חדש שיוכל לשוב וזה שפרשו רז"ל גבי ראובן אהרן וכו' לא שפגמו והחסינו כמעשיהם אדרבה עשו כל שביצלתם אבל לא עלה בדעתם להשתדל יותר כיון שזה למעלה מן הטבע שלכם ואמרו חז"ל שלו השתדלו היו משגיגים בת חדש ושנוי טבעם יותר להצלחה ועליה וכן בראובן וכן בכוזב ואולי גם על אהרן הכהן ויתכן שזהו הכוונה "ביום טהרתו" אם מטהר עצמו כפי יכולתו בכח החלטת גמורה או והובא אל הכהן ויכול לצאת מטומאתו בשלמות ומעלה בדבקות.

ועל דרך זה אולי יתכן להבין מה שכתב אצל משה (שמות ג.) "לכה ואשלחך" ומקשה האור החיים הקדוש שכתב לכה קודם ואח"כ אשלחך הו"ל אשלחך ותלך, שזהו הסדר, קודם אומר לו השליחות ואח"כ עושה המעשה ומקיים השליחות אבל איך שייך לכה קודם אם עדיין לא מסר לו מה ללכת ולאן ללכת ומה לעשות? עיי"ש תירוצו.

ולפי הנ"ל יתכן שזה היסוד גילתה התורה והשי"ת למשה אם אתה מכין עצמך ללכת קודם שיאמרו לך מה ולאן, אז אתה שליח ותצליח בשליחותך אפילו אם אין ביכלתך כעת תשיג כח להצלחה. אמנם אם תמרוד אם ראוי אתה ומוכן כבר אינך מאה אחזו ראוי לשליחות צריך קודם לכה ואח"כ אשלחך, לך בהצלחה.

ואולי מפני סרוב משה לקבל שליחותו אע"פ שהיו לו חשבונות גדולות ונכונות מ"מ לא זכה לגמור שליחותו ונאמר לו בסוף "עתה תראה" ואין אתה רואה מלחמת ז' מלכים (כמבואר ברש"י שמות ו.א).

כי הכל תלוי בהחלטת האדם לקבל עליו לעשות אם מוכן ומכין עצמו תיכף אפילו אינו רואה עצמו ראוי, יעורוהו מן השמים שיעשה ראוי, אמנם אם חושב ומתיישב אעשה או לא. אצליח או לא? כבר חסר לו אותו העזר שהקב"ה היה מוכן לתת לו ולא יצליח ולכן משה אע"פ שהקב"ה בעצמו אמר לו שיוציא את בני ישראל, בחשבונות רבים שחשב אולי אהרן יקפיד אולי אין זה קדוש השם שהוא כבוד פה ואולי יש מי שעדיף ממנו אע"פ שהכל בקדושה ובטהרה מ"מ חסר לו כבר הסייעתא דשמיא המיותר להמציא לו כוחות שיוכל להשלים הכל כראוי ולכן רק עתה תראה ולא במלחמת המלכים.

47 יו"ט א"פ באצ"י - ר' נבון - נ

שבעת השבועות של ספירת העומר, הן אפוא תקופת התרוממות ממצב של בהמה למצב של אדם. חלק מהתרוממות זו, היא שאדם לא יהיה שפל בעיני עצמו! שירגיש את החרות, שיצא לא רק מהעול הגשמי של מצרים, אלא גם מהעול הרוחני של מצרים. כמו שכתוב על יהושפט מלך יהודה: "ויגבה לבו בדרכי ה'" (דהיי"ב יז, ה). מצד אחד אדם צריך להיות עניו, אבל מצד שני צריך לקיים "ויגבה לבו בדרכי ה'".

אנו אומרים (לפני תפילת שחרית): "מה אנו מה חיינו", ומיד אחר כך אנו אומרים: "אבל אנחנו עמך בני בריתך". כי מצד אחד צריך לדעת שאיננו שווים כלום, אנו אין ואפס, ומצד שני צריך לדעת שאנחנו עמך בני בריתך". גם רב יוסף היה עניו גדול (עי' סוטה מט, ב), אבל יחד עם זה הוא ידע לומר בחג השבועות: "אי לא האי יומא דקא גרים, כמה יוסף איכא בשוקא" (פסחים סח, ב) - אלמלא יום זה שניתנה בו תורה, לא היה כל הבדל ביני ובין כל יוסף אחר מן השוק. אך היות שניתנה תורה, אינני

"סתם" יוסף, אלא "רב" יוסף. "שלמדתי תורה ונתרוממתי" (רש"י שם). צריך, אם כן, את שני הדברים, מצד אחד "מאוד מאוד הווי שפל רוח" (אבות פי"ד מ"ד), אבל מצד שני - לדעת את המעלות שלנו, את המעלה של לימוד תורה, של קיום מצוות, וכל שאר המעלות. זו צריכה להיות עבודת מי ספירת העומר שלנו! להתרומם! להרגיש שאנו הולכים ומתרחקים ממדרגת בהמה, ומתקרבים למדרגת אדם שניתנת לנו בחג השבועות.

ידו עשו לו את החיל הזה, אלא הכל הוא מתנה מאת הכורא יתברך שמתן כרוב רחמי וחסדיו עליי.

תפקידו של עץ הארז

יכול המתגאה לומר לעצמו: אם מדרגותי שקבלתי מאת הצדיק או שעמלתי עליהן בעצמי, מביאין אותי לידי מכשלה גדולה זו ליפול ברשת הגאוה, שמא מוטב לי להוניה את עבודתי ברוחניות, כי מה חפץ להשי"ת בכל עבודתי אם מעורב בה מידת הגאוה.

טענה זו היא טענת היצר הרע וחלילה מלהשמע לה. אדרבה עבודתו של כל יהודי היא לעלות ולהתרום כעץ ארז שבלבנו כמעלות התורה והיראה, וכשהוא עומד במדרגה זו עדיין עליו לדעת שאסור לו להתגאות וחייבא עליו רמיא להשאר בשפלות הרוח ובענווה יתירה.

הוא זה שאמרה התורה להמצורע להביא לצד השני תולעת והאזוב גם את עץ הארז, כדי שידע שאסור לו להסיק מצרעתו את המסקנות הלא נכונות ולרדת ממדרגתו בכחינת השני תולעת והאזוב, אלא עליו ללמוד מהעץ ארז את חובתו בעולמו להמשיך ולעלות מעלה מעלה, ובר כבוד יתכונן גם בהשני תולעת והאזוב וישאר בענוות חן.

להתרחק מן הגאוה

לכן נתנה התורה את כח ההחלטה על המצורע האם הוא טמא או טהור בידי הכהנים, והתורה אף פותחת את דיני המצורע באיזכור של אהרן הכהן, כדי שיבין המצורע וילמד ממידתו הנפלאה של אהרן הכהן שגם לאחר שנתרומם להיות כהן גדול נשאר הוא בענווה יתירה והיה כוש ונכלם כידועו שהוא מצד עצמו אינו ראוי לכלום, וכהסברו של רבינו השפת אמת.

43 חסידי - אס"ח - פ' (הערה)

במאמר הקודם נתבאר שלכן כתוב ביום טהרתו להודיע לנו שכל זמן שהאדם אינו מתחזק מעצמו וגומר דעתו לעשות טוב ולשוב מדרכיו לא זוכה לסייעתא דשמיא גמורה, רק אחר החלטתו להתחיל ללכת בדרך ישרים משיג עזר מן השמים ולכן אמרו בדרך שאדם רוצה ללכת מוליכים אותו ולפעמים לא מספיק רוצה רק צריך להתחיל למעשה בפועל ללכת.

וכן מצאנו בגמ' (חולין צא:) גבי יעקב כשעבר בביהמ"ק בדרכו לחזן ולא נתן דעתו להתפלל בבית אל הניחיהו מן השמים לעבור רק אחר שיהיב דעתו, אמר אפשר עברתי על מקום שהתפללו אבותי ולא התפללתי? אז קפצה הארץ כנגדו ומקשה הגמ' למה לא עכבוהו כשחלף מקודם ומתרחץ הגמ' איהו לא יהיב דעתיה ומן השמים יעכבוהו?

אמנם שמה בגמ' רש"י הביאו עוד תנאי, יהיב דעתיה והתחיל ללכת בפועל לחזור, אז דבריו ניכרים מתוך מעשיו ומסייעים לו.

ולכן דוקא ביום טהרתו ומתחיל לעשות מעשה להראות החלטתו לשוב לחקן דבריו או יצליח כטהרתו וזאת תורת המצורע ביום טהרתו והובא אל הכהן. כיון שהכיר שנכון ומחלט הדבר אצלו למעשה או יסייעוהו מן השמים שיוציא לפועל החלטתו ורצונו.

אמנם יתכן הדבר יותר מזה והוא ע"פ מאמרם (מ"ר ויקרא לד.ט) אילו ידע ראובן שהכתוב מכתוב עליו וישמע ראובן ויצילהו מידם היה טוענו אל אביו וכו' ואילו ידע בועז שהכתוב מכתוב בו ויצבוט לה קלי עגלים פטומות היה נותן לה. ובמ"ר (רות ה.ו) אילו ידע ראובן שהכתוב מכתוב עליו וכו' ואילו ידע אהרן הכהן שהכתוב מכתוב עליו "וראך ושמה בלבו" כתופים ובמחולות היה יוצא לקראתו. ובפשוט זה



בפסח הייתי במדרגת בהמה, הבאתי עומר של שעורים, אבל עכשיו עבר כבר כך וכך ימים מאז. "היום יום אחד בעומר", "היום שני ימים בעומר", לספור כמה התרחקנו ממדרגת הבהמה המתבטאת בעומר השעורים: עברו כבר שני ימים שאינני בהמה, עברו שלושה ימים שאינני בהמה, וכך הלאה. אולי זהו ההסבר לכך שהספירה היא לעומר, ולא לקראת מתן תורה.

49 כפת ויקרא - ה' נבנ

הנפה נוספת של בשר-קורבן יש בקורבנו של הניזר, שם מונפת זרוע איל-השלמים, מלבד החזה והשוק המונפים בכל שלמים, כאמור לעיל (במד' ו, כ; ספרי לו). כמרכיב מצינו קורבנות מן הצומח שיש להניפם: ארבעה מלחמי קורבן תודה (ויק' ז, יד); שתי חלות החמץ המובאות בשבועות (שם, יז-כ); מנחת-העומר (שם כג, יא); מנחת-הסוטה (במד' ה, כה) ושני לחמי ניזר (שם ו, כ).

מהו איפוא המיוחד בהנפת קורבן המצורע? - שבו מניפים קורבן חי (מנח' סב). לפני השחיטה, יש על הכהן להניף את כבש האשם, בניגוד לקורבנות שהזכרנו לעיל, בהם מונף רק חלק מבשר הקורבן לאחר שחיטתו.

המכנה-המשותף

הנפה כזו של קורבן חי, מצינו רק במקום אחד נוסף: בשלמי-ציבור של חג השבועות: "... ושני כבשים בני שנה לזבח שלמים; והניף הכהן אתם על לחם הבצרים (ויק' כג, יט-כ). מהו אס-יכן הרעיון הטמון בפעולת ההנפה, שבשני קורבנות אלה?

\* ההנפה באוויר, רומזת להתרוממות האדם. בשבועות, עם קבלת התורה, עולים ישראל מן הדרגה הנמוכה בה היו בפסח, כשהיו אדם עבדים בני-חורין ותו לא. והסמל לכך: מנחת-העומר הקרבה בפסח, העשויה שעורים שהם מאכל בהמה. ואילו בשבועות - מגיעים ישראל לשיא המעלה אליה התכוונו בימי-הספירה, לדרגת אדם, ולכן עשויות שתי חלות החמץ - המונפות בשבועות עם הכבשים - מחיטה, שהיא מאכל-אדם.

זוהי גם המשמעות, של הנפת קורבנו החי של הנטהר מצרעתו: אדם זה ירד לשפל המדרגה, כשהשתמש לרעה בכוחו הדיבור המייחד את האדם מן הבהמה - וכבר הארכנו בסיבת הוצאתו אל מחוץ למחנה, כגרוע מכל הטמאים (עיין לעיל שיחה יד). כעת, עם טהרתו, עולה הוא מאותה דיוטא תחתונה, וחוזר אל כלל ישראל, חוזר לדרגת אדם מן הישוב, המשתמש נכונה בכישרון הפלאי בו חנן אותו הבורא. עליה זו מאופל למעלת אדם, נזר-הבריאה - מצויינת בהנפה אל-על של קורבן המטהר.

55

כל ענין מדות בכלל תלוי בענוה, כל החקרונות נמדדות, כולם נובעים מענין הגיאות, הן כעם הן קנאה וכל המדות רעות הם ממה שאדם מרגיש עצמו ליש, ואם האדם יודע כי הוא באמת אינו כלום, והכל הוא מאתו ית', שוב אינו מקפיד על שום אדם, וממילא יכול הוא לתקן כל עניני מדות של בין אדם לחבירו, וזוהי ימיישג קו' הרמ"ו למה אין כחוצ מדות בחורה, כי הרי כבר הזכרנו לפני פורים) דברי הסמ"ג [שמנה ל"ח על גיאות], השמר לך פן תשכח את ה"א, וכמו שגילו לנו מן השמים למנות לאו זה, נמצא דיסוד כל המדות טובות כחובות בחורה. ואם ימי הספירה הם ימים לתקן בהם את המדות, דרך ארץ קדמה לתורה, הרי הימים מיוחדים לעבוד על מדת הגיאות ולקנות ענוה שהיא יסוד לכל המדות טובות.

51 חודש אייר מיוחד לעיקרת מדת הגיאות, הרי איחא (הוא נני יששכר לחודש אייר) כי מלמדת עמלק ה"י בחודש אייר, נמצא שזה הוא תכלית עבודת החודש, למחות את הרס לבןך דהוא כוחו של עמלק, כדאיחא נספה"ק ד"רס" נגימטריא עמלק, והאירוף של השם ה"י"ה השולט בחודש אייר יוצא מהפסוק אל יתהלל וגו' כי אם בואת יתהלל יתמהלל השכל וידע אומי, והפ"י הוא כי בכל מעלה שיש לאדם, הן חכמה הן גבורה הן עשירות, צריך לידע כי הכל הוא מאתו יתברך, ואינו בכלל המעלות שלו, וזה עבודת החודש של אייר להכיר ולידע כי הכל הוא מאתו ית'.

51

ימי הספירה עיקר עבודתה הוא חיקון המדות, כל מדה ומדה נפרט, אבל כלליות עבודת הספירה הוא על מדת הענוה, ימי הספירה הם הכנה לקבלת התורה, ועיקר ההכנה הוא ע"י מדת הענוה, הרי כל העבודה הוא שיכולים לבוא להר סיני, ורק ע"י ענוה יכולין להיות שייך להר סיני, שמורה על נמיכות רוח ושפלות. ידוע כי נביל פסח יורד כל ההארות משמים נאחערותא דלעילא, ואח"כ לוקחין זה מן האדם, ובימי הספירה צריכים להשיג הארות אלו ע"י העבודה של האדם עצמו, ולפ"ו מובן כי עבודת ימי הספירה הוא ענוה ושפלות, כי ידוע מספה"ק כי ענין חמץ מורה על גיאות, כמוש"כ בנייה לעמים (מ"א דרוש ליום כ' דפסח), כי חמץ הוא התנשאות שמגבי' את עצמו, כמו שאיחא כי הנגע שאת מרמו על גיאות מה"ט, משא"כ מנה הוא ענין ענוה, שכל המנה הוא מים וקמח, ומורה על פשיטות (כמבואר במה"ל

52

52 ימי הספירה עיקר עבודתה הוא חיקון המדות, כל מדה ומדה נפרט, אבל כלליות עבודת הספירה הוא על מדת הענוה, ימי הספירה הם הכנה לקבלת התורה, ועיקר ההכנה הוא ע"י מדת הענוה, הרי כל העבודה הוא שיכולים לבוא להר סיני, ורק ע"י ענוה יכולין להיות שייך להר סיני, שמורה על נמיכות רוח ושפלות. ידוע כי נביל פסח יורד כל ההארות משמים נאחערותא דלעילא, ואח"כ לוקחין זה מן האדם, ובימי הספירה צריכים להשיג הארות אלו ע"י העבודה של האדם עצמו, ולפ"ו מובן כי עבודת ימי הספירה הוא ענוה ושפלות, כי ידוע מספה"ק כי ענין חמץ מורה על גיאות, כמוש"כ בנייה לעמים (מ"א דרוש ליום כ' דפסח), כי חמץ הוא התנשאות שמגבי' את עצמו, כמו שאיחא כי הנגע שאת מרמו על גיאות מה"ט, משא"כ מנה הוא ענין ענוה, שכל המנה הוא מים וקמח, ומורה על פשיטות (כמבואר במה"ל

54

בעצם כל מטרת האדם בעולמו הוא רק לבוא לידי ענוה, אמרנו היום באבות (פ"ג מ"ט) מימרח דרבי יוחנן בן זכאי "אם למדת תורה הרבה אך תחזיק טובה לעצמך כי לך נוצרת", ופי' השפ"א במכתב, שה"לכך" קאי על ה"אל תחזיק טובה", כי כל יצירת האדם ה"י נשציל זה התכלית של אל תחזיק טובה לעצמך, שודע כי הכל הוא מהש"י"ת, ואין לו חלק בכל מה שיש לו, כל מה שקנה נכסים הן ברוחניות הן בגשמיות, כי הכל הוא מהש"י"ת. (עי' בפ"י נזר חסד על אבות שמל"ל ל"כ" מרמו על מסי"ג, כמו שאיחא כי עלה במחשבה לפני, והיינו למסור הכל להבורא, לידע כי שום דבר אינו שלו והכל שייך להבורא, וזה הוא מסירת נפש). וממילא בימי הספירה כאשר האדם צריך לבוא לשלימות מדרגת האדם שנשצילה נצרא, הרי עיקר התכלית הוא ההכרה של "אל תחזיק טובה לעצמך", רק שיחדקן צוה הידיעה של השכל וידע אומי, שזה ה"י כל מטרת ימי"מ כמוש"כ "ידעתם כי אני ה'?", ובימי אייר צריכים לבוא לזה הידיעה ע"י עבודת האדם, השכל וידע אומי, שידע האדם שהכל אינו משלו, והיינו אל תחזיק טובה לעצמך. ויש גם

קודם תולעת, לאזוב גדול יותר מתולעת, רק צמח"ס כ' דלאחר שעוקר הגאווה בקנה האחרון יסור לדרך האמנעי, ועפ"ו מדיק לכתחילה צריך להשפיל עצמו כחולעת, דהיינו עד קנה האחרון, ואח"כ כאזוב, ענוה בדרך האמנעית.

50

אזוב מרמו על ענוה, איחא צמח"ל בלקוטי תורה פ' עקב (הוא נצאר משה פ' זו), שהאזוב מצריח מן השולחן כל מיני מויקין, וכוחו כי אזוב גימט' שם י"ה עם הכולל, ויש להבין הדברים גם עפ"י פשטות, כי הרי המורה אמרה כי סכנת האכילה הוא שמצא האדם לידי גיאות, פן תחלל ושבעת וגו' ורס לבןך ושכחת, האכילה מסוכן להביא האדם לידי שכחה ה' וגסות רוח, ולכן אזוב מצריח מן השולחן המויקים, היינו המזיק הכי גדול שבה ע"י אכילה והוא הגיאות. וזוה מובן מה שכותב הארז"ל כי אזוב שייך לשם י"ה, כי המתגאה פוגם בשם י"ה כדאיחא נספה"ק שאזוב נגימטריא י"ה, והיינו כי כל הבריאה מקלקל האדם בגיאות, וכתיב כי ב"ה ה' צור עולמים, ופגם הגיאות מגיע בשמים וארץ, ולאידך ע"י הענוה מקיים שמים וארץ. ואדרבה מי שהוא עניו הרי השם י"ה מסיעו, כמו שאיחא נספר פני דוד להחיד"א צביאור דברי המרגוס יונתן כפ' שלח "כד חמא משה ענותנותי" קרא לי' ליהושע", היינו כיון שהוא עניו יש לו הסיוע של השם י"ה. וזה שהתפלל דוד המלך ע"ה (מהלים נ"א ט"ו) "תפתאני באזוב ואתרה", כי הגאווה הוא אבי אבות העומאה כלשון המניח נספר לקוטי תורה, והאזוב הוא מטהר מגיאות.

53

נגזרות ה' פנ"א), בלי שום התנשאות רק כמו שהוא, וכן איחא נספרים כי פסח מנה ומרור עולה נגימטריא מאוד מאוד הו שפל רוח, (מנה נגימט' ג' פעמים מה, היינו שהוחק אללו מדת הענוה), ענוה עם האותיות נגימט' מנה, כי עבודת ליל פסח הוא לקלוט מדת הענוה, שאז נא השפעה מלמעלה של ענוה וצטויל היש, ואח"כ בימי הספירה נשאר העבודה על האדם, שצריכים לבוא לענוה ושפלות ע"י עבודת האדם עצמו.